

Otomasyona Güven Kontrol Listesi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Otomasyona Güven Kontrol Listesi*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28614>

Özet

Otomasyona Güven Kontrol Listesi (OGKL), Erebak ve Turgut (2019) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek, özellikle yaşı bakım hizmetleri gibi kritik alanlarda çalışan profesyonel bakıcılar, potansiyel robot iş arkadaşlarına ve genel olarak otomasyon sistemlerine karşı geliştirdikleri güven düzeylerini ve tutumlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. OGKL, insan-robot etkileşimi (IRE) bağlamında, kullanıcıların otomasyona yönelik algılanan güvenilirlik, yetkinlik ve risk faktörlerini sistematik olarak ölçmek için tasarlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi, bakıcıların yeni teknolojilere adaptasyon süreçlerini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Otomasyon, Güven, Robot, Yaşı Bakım, Bakıcı Tutumları, İnsan-Robot Etkileşimi, Psikometrik Ölçek

Yazarlar

Serkan Erebak, Tufan Turgut

Amaç

Otomasyona Güven Kontrol Listesi'nin temel amacı, bireylerin (özellikle profesyonel bakıcıların) görevlerini yerine getirirken kullandıkları veya potansiyel olarak kullanacakları otonom sistemlere duydukları güveni nicel olarak ölçmektir. Bu araç, otomasyonun kabulünü ve etkin kullanımını etkileyen psikolojik faktörleri derinlemesine incelemek üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, sadece genel bir güven seviyesi sağlamakla kalmaz, aynı zamanda güvenin hangi boyutlarda (örneğin, algılanan yetkinlik, öngörülebilirlik veya şeffaflık) yoğunlaştığını belirlemeye yardımcı olur. Elde edilen veriler, insan ve otonom sistemler arasındaki işbirliğini optimize etmeye yönelik eğitim programları ve sistem tasarımları için kritik bilgiler sunar.

Yapı

Ölçeğin ölçtüğü temel psikometrik yapı, **Otomasyona Güven (Trust in Automation)** kavramıdır. Bu yapı, genellikle kullanıcıların bir otomasyon sisteminin belirli bir görevi başarıyla ve güvenilir bir şekilde yerine getireceğine dair sahip olduğu öznel olasılık inancı olarak tanımlanır.

Otomasyona güven, teknoloji kabul modellerinin ve insan performans çalışmaları merkezinde yer alır. OGKL, bu güveni, özellikle **sosyal robotlar** ve destekleyici otonom sistemler

ba?lam?nda, kullan?c?n?n sistemin niyetini, yeteneklerini ve operasyonel s?n?rlar?n? nas?l alg?lad???n? de?erlendirerek ölçer. Bu ba?lamda, güven; sistemin mekanik güvenilirli?inden ziyade, sosyal etkile?im ve etik davran?? beklentilerini de içerebilir.

Geçerlik

Ölçe?in orijinal kaynak giri?inde spesifik geçerlik katsay?lar? belirtilmemi?tir. Ancak, Erebak ve Turgut (2019) taraf?ndan yap?lan geli?tirme çal??mas?, ölççe?in ya?l? bak?m ortam?nda potansiyel robot i? arkada?lar?na yönelik tutumlar? ölçme amac?na uygun olarak **kapsam geçerli?i** (content validity) üzerine yo?unla?m??t?r.

Akademik standartlar gere?i, ölççe?in yap?s?n? do?rulamak için muhtemelen **yap? geçerli?i** (construct validity) analizleri (örne?in, faktör yükleri ve ili?kili yap?larla korelasyonlar) gerçekleştirilmi?tir. Kullan?c?lar?n otomasyona olan güven alg?lar?n?n, robotlar?n alg?lanan faydas? ve kullan?m kolayl??? gibi ilgili yap?larla ili?kisi, ölççe?in geçerli?ini destekleyen kan?tlar sunar.

Güvenirlik

Kaynakta güvenilirlik verileri aç?kça belirtilmemi? olsa da, geli?tirme sürecinde ölççe?in iç tutarlıl???n?n incelenmi? olması beklenir. Tipik olarak bu tür psikolojik ölççeklerde, maddelerin tutarlıl???n? ölçmek için **Cronbach Alfa katsay?s?** kullan?l?r.

Yüksek bir iç tutarlılık katsay?s?, ölççekteki tüm maddelerin ayn? temel yap?y?, yani otomasyona olan güveni ölçtü?ünü gösterir. Ayr?ca, ölççe?in zaman içinde tutarlı sonuçlar üretip üretmedi?ini de?erlendirmek amacıyla **test-tekrar test güvenilirli?i** de orijinal çal??mada incelenmi? olabilir.

Faktör Analizi

Otomasyona Güven Kontrol Listesi'nin geli?tirilmesi a?amas?nda, otomasyona duyulan güvenin çok boyutlu do?as?n? ortaya ç?karmak için faktör analizinin kullan?ld??? varsay?lmaktadır. Bu analizler, güven yap?s?n?n hangi alt boyutlardan olu?tu?unu belirler.

Potansiyel alt faktörler ?unlar? içerebilir:

Alg?lanan Yetkinlik: Robotun görevleri hatas?z ve etkili bir ?ekilde yerine getirme yetene?ine duyulan inanç.

Öngörülebilirlik/effafl?k: Otomasyon sisteminin davran??lar?n?n tutarlı ve anla??l?r olması.

Ba??ml?lik ve Risk Alg?s?: Sisteme ne kadar güvenilmesi gerekti?i ve sistemin ba?ar?s?z olması durumunda ortaya ç?kabilecek potansiyel riskler.

Araç

Test Türü: Geliştirme Temelli Tutum Ölçeği

Format: Orijinal makalede belirtilmemiştir, ancak tipik olarak 5'li veya 7'li Likert tarzı derecelendirme (Kesinlikle Katılmıyorum'dan Kesinlikle Katılıyorum'a) kullanılmaktadır.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Profesyonel Bakıcılar ve İnsan-Robot Etkileşimi Çalışanlar

Yaş Grubu: Yetişkin (18 yaş üstü)

Popülasyon Detayları: Yaşlı bakım ve sağlık sektöründe, otomasyon veya robotik sistemlerle karşılaşma potansiyeli olan çalışanlar.

Test Metodolojisi: Öz bildirimli anket yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Teknoloji Kabulü, İnsan Faktörleri, Endüstriyel Psikoloji, Güven, Otomasyon Riski, Robotik

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Serkan Erebaş

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresi: serkan.erebas@gmail.com

Yazma Adresi: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019 (Kaynak yayına dayanarak).

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanıma ilişkin izinler ve ücret bilgisi için sorumlu yazar Serkan Erebaş ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik veya araştırma amaçlı kullanımlar için genellikle yazar onayı gereklidir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:

[otomasyona-guven-kontrol-listesi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Erebak, S., & Turgut, T. (2019). Caregivers' attitudes toward potential robot coworkers in elder care. *Cognition, Technology & Work*, 21, 327-336.

Otomasyona Güven Kontrol Listesi Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte bulunmamaktadır.

Otomasyona Güven Kontrol Listesi'nin (OGKL) orijinal maddeleri, sağlanan kaynak materyalde açıkça listelenmemiştir. Maddelere ulaşmak için ilgili bilimsel makaleye (Erebak & Turgut, 2019) başvurulması tavsiye edilir.